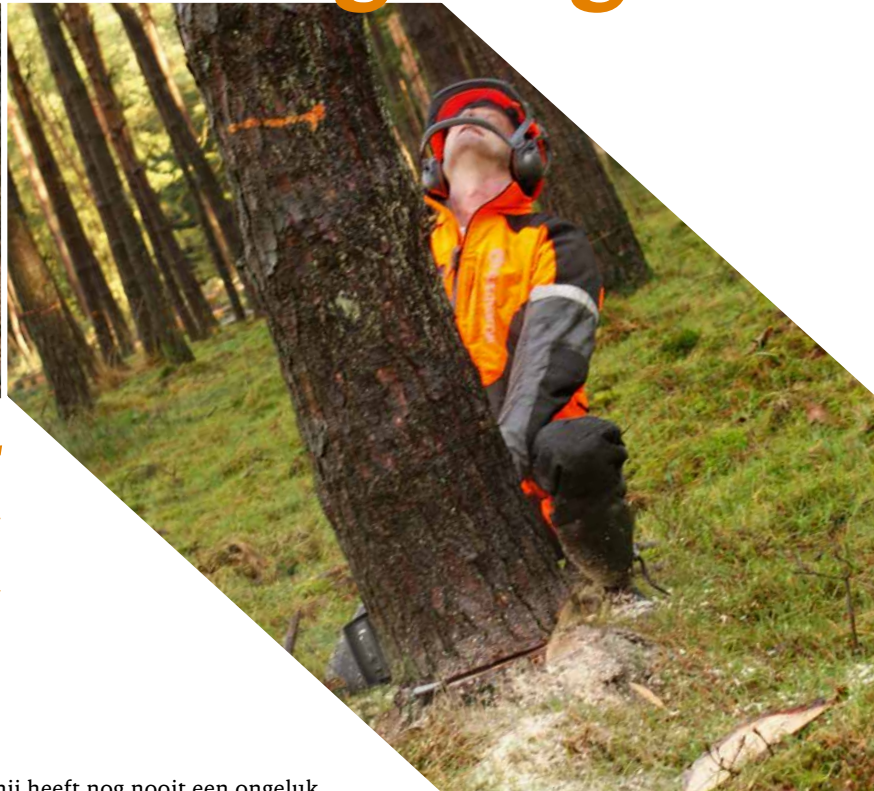

Certificaten voor veilig werken met een kettingzaag

Eenduidig systeem voor opleiding, examinering en certificering

Medewerkers en vrijwilligers in bos en natuur doen regelmatig risicovol werk. Zeker als ze werken met de kettingzaag. Dus is het belangrijk dat ze hier goed en veilig mee om kunnen gaan. Daar zijn allerlei opleidingen voor, maar de inhoud daarvan is niet overal gelijk. Ook stellen de werkgevers in bos en natuur verschillende eisen aan opleiding en ervaring voor het mogen werken met de kettingzaag. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid over wie wat kan, welke werknemers en vrijwilligers, welke werkzaamheden mogen doen. De werkgroep Arbo en veiligheid van de Vereniging van Bos- en natuurterreineigenaren (VBNE) heeft samen met de opleiders in Nederland naast duidelijke opleidingseisen nu een systeem opgezet voor examens, examinatoren en certificering.

> Stel je een vrijwilliger voor die al jarenlang werk doet bij, laten we zeggen, Natuurmonumenten. Hij heeft ooit een cursus gevolgd voor het

kettingzagen en hij heeft nog nooit een ongeluk gehad met die zaag. Nu wil hij ook voor een andere organisatie vrijwilligerswerk gaan doen, bijvoorbeeld Staatsbosbeheer. Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor de veiligheid van de medewerkers en vrijwilligers. Laat je zo iemand dan aan de gang met de kettingzaag? Vertrouw je hem blindelings? Of stel je een nieuwe medewerker voor die bij zijn vorige werkgever een cursus heeft gedaan en nu bij een provinciaal Landschap komt werken? Zal die voldoende capabel zijn met de kettingzaag? Of wat moet je als organisatie vinden van de aannemer die zegt dat al zijn mensen voldoende zijn gekwalificeerd om met de kettingzaag te werken? Laat je zo'n bedrijf voor je werken? Of heb je toch liever wat meer zekerheid?

Interpretaties over veiligheid

Best lastige afwegingen voor een natuurorganisatie. En dus sloegen VBNE, de opleiders en brancheorganisaties waaronder Cumula en AVIH de handen ineen, samen met de opleiders. In 2019 kwamen ze samen al tot een richtlijn met als uitgangspunt dat medewerkers de juiste opleiding, ervaring en competenties moeten hebben om bepaalde werkzaamheden te mogen doen. Werk-

gevers moeten geschikte opleidingen vragen en opleidingsinstituten moeten deze ook zo aanbieden. In de richtlijn staat wat de eisen zijn om een bepaalde opleiding te mogen volgen en ook of ze door uitsluitend medewerkers, of ook vrijwilligers gevolgd mogen worden. Soms gelden immers voor vrijwilligers dezelfde opleidingsvereisten als voor medewerkers. In de richtlijn staat wat deelnemers aan de opleidingen na afloop moeten kunnen en weten en wat dus in de opleiding aan bod moet komen.

Willem van Delft van PCBomen zit namens de opleiders in het consortium dat heeft gewerkt aan de opleiding volgt. Bovendien gaat de richtlijn verder dan de individuele werknemer of vrijwilliger. In de richtlijn staat ook wat een werkgever moet regelen, hoe je het werk moet organiseren, bijvoorbeeld op het gebied van toezicht en controle.

Meerdere niveaus

Maar een opleiding volgen is nog iets anders dan een examen doen. Je moet ook daadwerkelijk kunnen laten zien dat je veilig kunt werken met de kettingzaag. Daarvoor hebben we nu examinering en certificering opgezet." Sinds een aantal jaar bestaat al het European Chainsaw Certificate (ECC). Een prima certificaat, maar niet echt toegespitst op de Nederlandse situatie. Er is nu afgesproken dat in Nederland zes certificaten komen voor verschillende niveaus van werken met een kettingzaag. Het eerste niveau ('korten van liggend hout') is gemakkelijker dan het zesde niveau (stormhout). Iemand die met de kettingzaag aan de gang gaat als werknemer of vrijwilliger mag een examen doen voor een van de niveaus. Volgens Liesbeth de Kort van de VBNE is het mooie van de afspraak dat je niet eerst niveau 1 hoeft te halen voordat je niveau 2 mag doen. "Er zijn veel mensen die al ervaring hebben met de kettingzaag en we vinden het onzinnig om die examens voor alle niveaus te laten doen. Sterker nog, als je voor niveau 4 een examen doet, kan het zijn dat de uitslag is dat je het niet gehaald hebt, maar wel een niveau 3 certificaat hebt behaald. Alle basiscompetenties

worden in elk niveau getoetst. Het is ook niet noodzakelijk om voorafgaand aan een examen een opleiding te doen: het gaat er niet om waar je het hebt geleerd, als je maar kan laten zien welk niveau je aankunt." Ook kunnen studenten van bijvoorbeeld een middelbare beroepsopleiding, tijdens hun studie hun certificaat halen. Een andere belangrijke afspraak gaat over de hercertificering. Een behaald certificaat geldt van drie tot vijf jaar. NKC zelf gaat uit van vijf jaar. De VBNE-organisaties houden een hercertificering aan van drie jaar. Daarna moet iedereen weer

een praktijkexamen doen om te laten zien dat de kennis en kunde nog steeds up-to-date is.

Certificaten

Een laatste stap naar eenduidigheid is het organiseren van de opleidingen, examens en certificeringen. De eisen voor de opleiding staan allemaal beschreven in de VBNE-richtlijn en aan de hand daarvan kan elke opleider cursussen aanbieden. Iedere opleider kan zich aanmelden als exameninstelling. Hiervoor zijn eisen opgesteld. Een organisatie die denkt de NKC-examens te kunnen afnemen, kan zich als exameninstelling aanmelden bij Bureau Erkenningen. Dat bureau toetst of aan de voorwaarden wordt voldaan. Het Bureau Erkenningen registreert daarnaast ook de certificaathouders en controleert steekproefsgewijs of de examens volgens de regels en eisen plaatsvinden. Bureau Erkenningen doet dit allemaal in nauw overleg met de examencommissie die weer bestaat uit mensen uit de vakwereld. Van Delft: "We hebben op deze manier de kosten relatief laag weten te houden. Een deelnemer kan nu voor ongeveer 27,50 euro voor het certificaat en bijbehorende pasje opgaan. Daar komen dan uiteraard nog wel de kosten bij van de exameninstelling voor het examen zelf en een eventuele opleiding. Ook de kosten voor de examinatoren en exameninstellingen zijn beperkt. De examinatoren en instellingen moeten natuurlijk regelmatig getoetst worden of zij volgens de gestelde eisen te werkgaan.

Minder ongelukken

Gaat er nu ook echt veel veranderen? Of anders gezegd: zal het werken met een kettingzaag nu minder ongelukken veroorzaken? Menno Niesing (Staatsbosbeheer): "Daar mogen

we wel van uit gaan. We weten voortaan zeker dat iedereen die met een kettingzaag werkt, de juiste vaardigheden heeft en niet langer dan drie jaar geleden dat ook heeft laten zien. Helaas kun je nooit alle ongelukken voorkomen. Maar in de praktijk zien we nogal eens mensen die al twintig of dertig jaar met de zaag in de weer zijn. Daar is zelfoverschatting een serieus risico: zij weten hoe het werkt, hen is nog nooit wat overkomen, zij kunnen dat klusje snel klaren. En juist dat leidt nog wel eens tot ongelukken. Het is goed als ook deze mensen regelmatig voor een certificaat weer even goed bewust nadenken over veilig werken en wat de regels daarover ook al weer zijn. Daarnaast is het voor ons als organisaties goed dat we nu te maken krijgen met een eenduidige certificering en we voor alle werknemers en alle aannemers die voor ons in het bos werken, heel eenvoudig kunnen nagaan wat hun competenties zijn." SKBNL heeft de richtlijn overgenomen in de ErBo-regeling, waardoor ook bij aannemers eenduidigheid ontstaat en veilig werken wordt bevorderd.

Over de grens

Nu is alleen de internationale erkenning van het certificaat nog niet geregeld. Want iemand met een Nederlands certificaat zal daarmee niet direct worden toegelaten op bijvoorbeeld de Duitse of Belgische markt. Willem van Delft: "We hebben bij het formuleren van de competenties voor de verschillende niveaus rekening gehouden met de Europese indeling. Wij vinden dat we goed kunnen uitleggen welk Nederlands niveau vergelijkbaar is met het Europees systeem. Als ons nieuwe systeem een tijdje draait, zullen we ongetwijfeld met de Europese instanties in gesprek gaan om te komen tot een formele afstemming. Zeker in de grensregio's werken veel mensen over de grens dus is het goed dat daar ook duidelijkheid komt over de kettingzaagcertificaten." <

ldekort@vbne.nl

Er zijn zes niveaus van werken met de kettingzaag:

1. Korten van liggend hout
2. Afzetten van kleine bomen en struiken
3. Vellen zonder hulpmiddelen tot diameter 30 cm
4. Lichte velling
5. Zware velling
6. Stormhout (enkele boom)

